

БЕРЛІНСЬКИЙ ПРОТОКОЛ 2012 РОКУ ДО КЕЙПТАУНСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ: КРОК ВПЕРЕД НА ШЛЯХУ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО КОСМІЧНОГО ПРИВАТНОГО ПРАВА

Вже не перший рік в доктрині міжнародного космічного права формується концепція міжнародного космічного приватного права. В Комітеті ООН з використання космічного простору в мирних цілях та його Юридичному підкомітеті таку точку зору підтримують офіційні делегації ряду країн світу. Але сьогодні ще відсутні комплексні наукові дослідження з даної проблеми, хоча окремі наукові статті з'являються в науковій періодичній літературі.

Ще на Третій конференції ООН з дослідження та використання космічного простору в мирних цілях (ЮНІСПЕЙС-III) у 1999 році відмічалось, що збільшується рівень комерціалізації прикладних видів космічної діяльності.

Загальновизнаного визначення та поняття міжнародного космічного приватного права сьогодні не існує через відсутність теоретичних розробок, тому можна використовувати лише загальні умовні визначення, які надаються науковцями – міжнародне космічне приватне право – це сукупність матеріальних та колізійних норм, що регулюють майнові та особисті немайнові відносини з «іноземним елементом», пов'язані з космічною діяльністю [1].

Можна також визначити міжнародне космічне приватне право як сукупність міжнародно-правових норм, договірної характеру, які регулюють приватно-правові та комерційні відносини в сфері використання космічних технологій, якщо вони виходять за межі однієї держави, тобто ускладнені іноземним елементом. Таке визначення більш глибоко розкриває питання джерел міжнародного космічного приватного права, оскільки до них слід відносити, в першу чергу, міжнародні договірні норми. Саме виникнення міжнародних договірних норм приватного права в сфері космічної діяльності і дає поштовх у формуванні галузі.

До 2012 року до джерел космічного приватного права відносили Кейптаунську конвенцію 2001 року про міжнародні гарантії щодо рухомого обладнання та попередній проект Протоколу з питань, що стосуються космічного майна (обладнання). А також норми національного законодавства, які покликані регулювати відносини за участю фізичних та юридичних осіб. Спектр питань, що регулюються національним правом досить широкий, тому не будемо зупинятись на ньому, важливо лише відмітити, що такі норми національного права також є джерелом міжнародного космічного приватного права.

Кейптаунська конвенція є одним з найбільш успішних документів економічного характеру останніх десятиліть. Берлінський протокол 2012 року поширює міжнародні права забезпечення на супутники, космічні станції та їх компоненти і, таким чином, надає космічному сектору новий інноваційний інструмент фінансування. Національні механізми забезпечення, тобто заставне право, застереження про збереження права власності, часто є недостатніми через їх невизнання в інших країнах. Новий вид забезпечувальних прав має реєструватись в міжнародному реєстрі та буде діяти незалежно від державних кордонів, таким чином працюючи на користь як кредиторів і позикодавців, так і виробників.

Протокол щодо авіаційного обладнання вступив в силу разом із самою Конвенцією у 2006 році і за ці роки показав позитивну динаміку в регулювання відповідних відносин. Але ще з 2003 року під егідою УНІДРУА почали займатись розробкою проекту космічного протоколу. З лютого 2012 року робочі групи працювали над остаточним текстом Протоколу, який врахував думки експертів, представників виробників космічного обладнання та інших фахівців галузі. Берлінський протокол став третім протоколом до Кейптаунської конвенції, і, як вже зазначалось, поширює дію на супутники, космічні станції та їх компоненти, зберігаючи забезпечувальні права, коли майно залишає територію держави, при цьому об'єкти права обтяжуються міжнародним забезпечувальним правом і можуть використовуватись в якості особливо цінної застави. Цей механізм підвищує безпеку кредитування та надає позичальникам і виробникам додаткові можливості.

В прийняття Берлінського протоколу було зацікавлене ціле коло осіб: виробники космічних апаратів, ракет-носіїв, оператори супутникового зв'язку, інвестори (кредитні організації, виробничі та фінансові структури), страхові компанії, міжнародні організації, національні космічні агентства та ін. Найбільшу вигоду від встановлення нового правового режиму отримають, перш за все, країн з економікою, що розвивається. Мабуть з цим пов'язане те, що першими хто підписав Берлінський протокол стали Саудівська Аравія, Буркіна-Фасо, Зімбабве [2]. Очікують, що особливу роль Берлінський протокол зіграє для розвитку малого та середнього бізнесу, який потребує суттєвого фінансування для розвитку власних космічних проектів та сприятиме підвищенню конкуренції на світовому ринку космічних послуг.

Проте, поза очевидними перевагами та здобутками Берлінського протоколу ряд підприємців звернувся в УНІДРУА з заявою про передчасне прийняття Протоколу в космічній сфері, оскільки сьогодні немає недофінансування ринку космічних послуг і, відповідно, немає нагальної проблеми прийняття такого документу. В заяві зазначалось, що подвійна бюрократична

процедура (на національному та міжнародному рівні) ускладнить відносини і збільшить вартість фінансових послуг та страхування.

Враховуючи ситуацію яка склалась, сьогодні питання при набрання чинності Протоколом залишається відкритим, не відомо чи сприйме світовий бізнес космічних послуг таку систему на практиці. Проте Юридичний підкомітет з космосу продовжує роботу в даній галузі і вирішується питання щодо створення міжнародного органу для ведення реєстру, передбаченого Протоколом з космічного обладнання.

Література

1. Юзбашян М. Р. К вопросу о формировании международного космического частного права/ М. Юзбашян // Московский журнал международного права. -2008. – № 2 (70). – С. 139–171.

2. Волынская О. А. Последствия принятия Берлинского протокола по космическому имуществу 2012 года // Российский внешнеэкономический вестник. -2012. – № 9. – С.49–58.

3. Конвенция о международных гарантиях в отношении подвижного оборудования, Кейптаун, 16 ноября 2001 года.

4. Протокол по вопросам, касающимся космических средств, к Конвенции о международных гарантиях в отношении подвижного оборудования, Берлин, 9 марта 2012 года.

УДК 341.226 (043.2)

Терлецька Н. В., заступник голови департаменту,
Державна авіаційна служба України

Шведа Н. І., студентка,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

АДАПТАЦІЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО ЗАКОНОДАВСТВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Адаптація українського законодавства до законодавства Європейського Союзу та норм міжнародного права відіграє важливу роль у прийнятті міністерствами, іншими центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами господарського управління та контролю власних нормативно-правових актів. Від того, чи відповідають закони та інші нормативно-правові акти законодавству Європейського Союзу та нормам міжнародного права, залежить і прийняття зазначеними органами відомчих нормативно-правових актів, які, в свою чергу, відповідають цим нормам. Таким чином органи, що видають нормативно-правові акти, повинні при їх розробці враховувати відповідні директиви Європейського Союзу та міжнародні стандарти із відповідних питань [4, с.1].